

आमदार स्थानिक विकास कार्यक्रमांतर्गत घेण्यात येणा-या विकास कामांसाठी स्थानिक स्वराज्य संस्थांनी विहित वेळेत हमीपत्र/ना हरकत प्रमाणपत्र उपलब्ध करून देणेबाबत...

महाराष्ट्र शासन

नियोजन विभाग

शासन परिपत्रक क्रमांक: स्थाविका ०११४/प्र.क्र.५/का.१४८२,

मंत्रालय, मुंबई-४०० ०३२

तारीख:२३ जानेवारी, २०१४

संदर्भ:-

१) शासन निर्णय, नियोजन विभाग, क्रमांक:स्थाविका २०११/प्र.क्र.४७/का.१४८२,दिनांक: १३ सप्टेंबर, २०११.

२) क्रमांक: क्रमांक: स्थाविका २०१२/प्र.क्र.८९/१४८२, दिनांक १०/७/२०१२ चे पत्र

परिपत्रक:-

लोकलेखा समितीच्या सन २०१२-१३ च्या अकराव्या अहवालातील परिच्छेद क्र.७.६२ मध्ये समितीने खालील प्रमाणे शिफारस केलेली आहे:-

“सन्माननीय विधानमंडळ सदस्यांनी एखादया ग्रामपंचायतीच्या किंवा नगरपालिकेच्या ठिकाणी काम करण्याचे निश्चित केले असल्यास, व सदरहू ग्रामपंचायत/नगरपालिका ही दुसऱ्या पक्षाकडे असल्यास त्या कामास “ना हरकत प्रमाणपत्र” (NOC) देण्यात येत नाही. याबाबतीत राजकारण करण्यात येते. त्यामुळे आमदार स्थानिक विकास कार्यक्रमातील निधी व्यपगत होतो. त्यामुळे ना हरकत प्रमाणपत्र देण्यास अडचण येऊ नये म्हणून संबंधित ग्रामपंचायतीने/ नगरपालिकेने एखादया सदस्याने सुचविलेल्या कामास १५ दिवसात ना हरकत प्रमाणपत्र दिले नाही तर सदरहू कामास ना हरकत प्रमाणपत्र दिले गेले आहे असे समजण्यात यावे व त्या अनुषंगाने आमदार स्थानिक विकास कार्यक्रमाच्या मार्गदर्शक तत्त्वामध्ये सुधारणा करण्याची शासनाने कार्यवाही करावी व केलेल्या कार्यवाहीबाबत समितीस ३ महिन्यांत कळविण्यात यावे”.

२. लोकलेखा समितीच्या सन २०१२-१३ च्या अकराव्या अहवालातील परिच्छेद क्र.७.६२ च्या अनुषंगाने, समितीने दिनांक ९/१०/२०१३ रोजी विभागीय सचिवांची साक्ष घेतली. साक्षीच्या अनुषंगाने, समितीने खालील प्रमाणे निदेशित केले:-

“स्थानिक स्वराज्य संस्थांनी द्यावयाच्या हमीपत्र/ना हरकत प्रमाणपत्रामध्ये सुस्पष्टता आणणे आवश्यक आहे. स्थानिक स्वराज्य संस्थांनी त्यांना दिलेला निधी प्राधान्याने खर्च करावा, कारण त्यातून निर्माण होणारी संपत्ती ही सरकारी आहे. त्यामुळे प्राप्त निधी योग्य त्या कामावर खर्च करण्याची जबाबदारी संबंधित स्थानिक स्वराज्य संस्थांची आहे हे त्यांना सांगावयास पाहिजे. मुळात महापालिकांकडे पुरेसा निधी नसतो. म्हणून त्यांना निधी वितरीत केला जातो. कोणतेही लोकप्रतिनिधी जी कामे सुचवितात ती खाजगी नसतात. ग्राम पंचायत, नगरपालिका व महापालिका यांनी प्राप्त झालेल्या निधीतून सरकारी संपत्ती निर्माण करण्याबाबत विभागाने त्यांना स्पष्ट सूचना द्याव्यात”.

३. शासन निर्णय, नियोजन विभाग, दिनांक १३ सप्टेंबर, २०११ अन्वये, आमदार स्थानिक विकास कार्यक्रमांतर्गत सुधारित सर्व समावेशक मार्गदर्शक सूचना विहित करण्यात आल्या आहेत. सदर मार्गदर्शक तत्वातील परिच्छेद ७(४) अनुसार, “आमदार स्थानिक विकास कार्यक्रमांतर्गत घेण्यात येणा-या कामांना मंजूरी देण्यापूर्वी, संबंधित स्थानिक स्वराज्य संस्थांकडून / अभिकरणाकडून काम पूर्ण झाल्यावर त्याचे परिरक्षण व देखभाल करण्यास संबंधित स्थानिक स्वराज्य संस्था / अभिकरण तयार असल्याची हमी पत्र परिशिष्ट ४ नुसारच्या विहित नमुन्यात घेतल्यानंतरच कामांना मंजूरी देण्यात यावी”, अशी तरतूद करण्यात आलेली आहे.

४. आमदार स्थानिक विकास कार्यक्रमांतर्गत शासनाची स्थायी स्वरूपाची मालमत्ता निर्माण करणे हा या कार्यक्रमाचा उद्देश आहे. या कार्यक्रमांतर्गत हाती घेण्यात येणारी बहुतांश कामे ही स्थानिक स्वराज्य संस्थांच्या हद्दीतील विविध नागरी सुविधांशी संबंधित असल्याने त्यांच्या मालमत्तेसाठी स्थानिक स्वराज्य संस्था जबाबदार आहे. या कार्यक्रमांतर्गत स्थानिक स्वराज्य संस्थांच्या मालकीच्या जागेवर सुविधा निर्माण करणे व निर्माण झालेल्या मालमत्तेचे परिरक्षण होणे गरजेचे असल्याने, स्थानिक स्वराज्य संस्थांचे उदा. ग्रामपंचायती, जिल्हा परिषदा, नगरपालिका, नगरपंचायती, महानगरपालिका तसेच इतर स्थानिक संस्था, जसे की, म्हाडा, महाराष्ट्र पाणीपुरवठा व जलनिस्सारण मंडळ, इत्यादींचे हमीपत्र/ना हरकत प्रमाणपत्र घेण्यात येते. स्थानिक स्वराज्य संस्थांच्या मान्यतेशिवाय शासनाच्या विविध योजनांमधून त्यांच्या हद्दीत कामे घेतल्यानंतर अशा निर्माण होणा-या मालमत्तेची देखभाल व दुरुस्तीसाठीचाही प्रश्न उद्भवू शकतो. आमदार निधीअंतर्गत विविध कामे हाती घेतांना स्थानिक स्वराज्य संस्था अशा प्रकारचे ना हरकत प्रमाणपत्र अथवा हमीपत्र देण्यास विलंब लावतात अथवा टाळाटाळ करतात. त्यामुळे लोकांना पुरविण्यात येणा-या सुविधांपासून वंचित रहावे लागते. अशा आशयाची बरीच निवेदने, विधीमंडळाचे अतारांकित प्रश्न, कपात सूचना विभागास प्राप्त झालेली आहेत. त्यामध्ये प्रामुख्याने अशा प्रकारची हमीपत्रे/ना हरकत प्रमाणपत्र घेण्याची अट रद्द करावी अथवा संबंधित स्थानिक स्वराज्य संस्थांनी ४५ दिवसांत हमीपत्रे/ना हरकत प्रमाणपत्रे उपलब्ध करून देण्यात यावीत, अशा मागण्या सातत्याने प्राप्त होत आहेत. ही बाब विचारांत घेता, अशा प्रकारचे ना हरकत प्रमाणपत्र/हमीपत्र विहित वेळेत अथवा लवकरात लवकर जिल्हाधिकारी कार्यालयास/कार्यान्वयीन यंत्रणांना उपलब्ध करून देण्याबाबत संदर्भ क्रमांक (२) अन्वये सूचना देण्यात आलेल्या आहेत.

५. स्थानिक स्वराज्य संस्था या आर्थिकदृष्ट्या सक्षम नसल्याने, अशा स्थानिक स्वराज्य संस्थांना केंद्र/राज्य शासनाकडून विविध योजनांतर्गत अनुदान स्वरूपात निधी उपलब्ध करून दिला जातो. सदर योजनेमधून निर्माण होणारी मालमत्ता ही शासनाच्या मालकीची होणार असल्याने, स्थानिक स्वराज्य संस्थांनी त्यांना प्राप्त झालेला निधी हा प्राधान्याने खर्च करणे आवश्यक आहे. आमदार स्थानिक विकास कार्यक्रमाचा मूळ उद्देश हा शासकीय मालमत्ता निर्माण करणे हा असल्याने, या कार्यक्रमांतर्गत फक्त शासकीय किंवा स्थानिक स्वराज्य संस्थांच्या जागेवर कामे हाती घेतली जातात. या कार्यक्रमांतर्गत निधी अभावी किंवा प्राधान्य क्रमाअभावी जी लहान लहान लोकोपेयोगी कामे मागे राहतात, अशी कामे स्थानिक लोकप्रतिनिधी स्थानिक स्वराज्य संस्थांच्या जागेवर सुचवितात व त्यासाठी त्यांच्याकडून निधी उपलब्ध

करुन दिला जातो. तथापि, अशा कामांसाठी स्थानिक स्वराज्य संस्थांकडून हमीपत्र/ना हरकत प्रमाणपत्र मिळण्यास विलंब होत असल्याने, नागरिकांना या मुलभूत सुविधांपासून वंचित रहावे लागते.

६. वरील सर्व बाबींचा विचार करता शासन असे निदेशित करीत आहे की, आमदार स्थानिक विकास कार्यक्रमांतर्गत स्थानिक स्वराज्य संस्थांच्या हद्दीत मुलभूत लोकोपयोगी नागरी सुविधा उपलब्ध होण्यासाठी लोकप्रतिनिधी त्यांचा निधी उपलब्ध करुन देत असतात. अशा निधीतून निर्माण होणारी मालमत्ता ही त्या संबंधित स्थानिक स्वराज्य संस्थांच्या मालकीची होणार असते. अशाप्रकारे स्थानिक स्वराज्य संस्थांच्या विकासाला एकप्रकारे चालना मिळणार आहे. तरी आमदार स्थानिक विकास कार्यक्रमांतर्गत ज्या लोकप्रतिनिधींकडून स्थानिक स्वराज्य संस्थांच्या हद्दीत कामे प्रस्तावित करण्यात येतात, अशी कामे सदर निधीतून तातडीने पूर्ण होण्याच्या दृष्टीने, त्या कामांसाठी आवश्यक असलेले हमीपत्र/ना हरकत प्रमाणपत्र स्थानिक स्वराज्य संस्थांनी जिल्हाधिकारी कार्यालयास/कार्यान्वयीन यंत्रणांना लवकरात लवकर उपलब्ध करुन देण्याची कार्यवाही करावी.

७. सदर शासन परिपत्रक महाराष्ट्र शासनाच्या संकेतस्थळावर उपलब्ध करण्यात आला असून त्याचा संगणक संकेतांक २०१४०१२११५२३०५१४१६ असा आहे. हा आदेश डिजीटल स्वाक्षरीने साक्षांकित करुन काढण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने.

(अ. कृ. जगताप)
शासनाचे सह सचिव

प्रत,

१. मा.मुख्यमंत्री यांचे प्रधान सचिव,
२. मा. उप मुख्यमंत्री यांचे सचिव,
३. मा.राज्यमंत्री (नियोजन) यांचे खाजगी सचिव,
४. सर्व अपर मुख्य सचिव/प्रधान सचिव/सचिव
५. सर्व विभागीय आयुक्त,
६. सर्व जिल्हाधिकारी,
७. सर्व मुख्य कार्यकारी अधिकारी, जिल्हा परिषद,
८. प्रधान सचिव, महाराष्ट्र विधानमंडळ सचिवालय, मुंबई (पत्राने).
९. सर्व उप आयुक्त (नियोजन), विभागीय आयुक्तांची कार्यालये,
१०. सर्व जिल्हा नियोजन अधिकारी,
११. बहुजन समाज पार्टी, डी-१, इन्सा हटमेंट, आझाद मैदान, मुंबई-१

१२. भारतीय जनता पार्टी,महाराष्ट्र प्रदेश,सी.डी.ओ.बॅरक क्र.१,योगक्षेमसमोर,वसंतराव भागवत चौक,नरीमन पॉईंट,मुंबई-२०
१३. भारतीय कम्युनिस्ट पार्टी,महाराष्ट्र कमिटी, ३१४, राजभवन,एस.व्ही.पटेल रोड,मुंबई-४
१४. महाराष्ट्र कम्युनिस्ट पार्टी (मार्क्सवादी), महाराष्ट्र कमिटी,जनशक्ती हॉल,ग्लोब मिल पॅलेस,वरळी,मुंबई-१३
१५. इंडियन नॅशनल काँग्रेस,महाराष्ट्र प्रदेश काँग्रेस (आय) समिती,टिळक भवन, काकासाहेब गाडगीळ मार्ग,दादर,मुंबई-२५
१६. नॅशनलिस्ट काँग्रेस पार्टी,राष्ट्रवादी भवन,फ्री प्रेस जर्नल मार्ग,नरिमन पॉईन्ट,मुंबई-२१
१७. शिवसेना,शिवसेना भवन,गडकरी चौक,दादर,मुंबई-२८
१८. महाराष्ट्र नवनिर्माण सेना,मातोश्री हार्डट,पद्माबाई ठक्कर मार्ग,रुपारेल कॉलेज जवळ,माटुंगा (प), मुंबई-२८
१९. निवडनस्ती, कार्यासन१४८२, नियोजन विभाग, मंत्रालय, मुंबई-३२.